

CRNA GORA
S K U P Š T I N A
Odbor za ljudska prava i slobode
Broj: 00-63-8/15-
Podgorica, 13. mart 2015. godine

INFORMACIJA
O POSJETI ČLANOVA ODBORA ZA LJUDSKA PRAVA I SLOBODE
SPECIJALNOJ BOLNICI ZA PSIHIJATRIJU „DOBROTA“ U KOTORU,
održanoj 2. marta 2015. godine

Delegacija Odbora za ljudska prava i slobode u sastavu: dr Halil Duković, predsjednik Odbora, dr Ljiljana Đurašković, zamjenica predsjednika Odbora i Ljerka Dragičević, član Odbora posjetila je Specijalnu bolnicu za psihijatriju „Dobrota“ u Kotoru, 2. marta 2015. godine.

Posjeti Specijalnoj bolnici za psihijatriju „Dobrota“ u Kotoru koja je upriličena neposredno pred održavanje Javne tribine na temu “Prava djeteta-hraniteljstvo” u Herceg Novom, prisustvovali su: Blanka Radošević-Marović, pomoćnica ministra za ljudska i manjinska prava, Tamara Milić, savjetnica za inkluzivno obrazovanje u Ministarstvu prosvjete, Vlada Šuković, konsultant u Delegaciji Evropske unije u Crnoj Gori, Marija Popović, psiholog u Centru za socijalni rad u Podgorici, Jelena Gluščević, saradnica u NVO Centar za prava djeteta, Azra Marić, hraniteljka iz Podgorice i Sandra Manojlović koja je odrasla u hraniteljskoj porodici.

Posjeta je organizovana u skladu sa Zaključkom Odbora za ljudska prava i slobode sa 37. sjednice, održane održane 4. novembra 2014. godine, radi uvida u stanje i stepen poštovanja ljudskih prava lica smještenih u ovoj ustanovi.

Delegaciju Odbora za ljudska prava i slobode i ostale učesnike primili su direktor Specijalne bolnice za psihijatriju doc. dr sc Dragan Čabarkapa i pomoćnik direktora za medicinska pitanja Jovo Đedović.

Direktor Specijalne bolnice za psihijatriju “Dobrota” u Kotoru, doc. dr sc Dragan Čabarkapa je zahvalio na upriličenoj posjeti navodeći da to rade oni koji imaju senzibilitet prema ovoj djelatnosti, odnosno humani ljudi po svojoj vokaciji, profesiji i biću. Saopštio je da se u ovoj Ustanovi, osnovanoj 1953. godine, prelama socijalna, psihijatrijska i društvena problematika.

Naveo je da u Bolnici ima 240 kreveta, dok se prosječan broj pacijenata na hospitalnom tretmanu kreće od 250 do 280, tako da je njena popunjenost maksimalna, odnosno 110%, jer u bolnici uvijek boravi prosječno oko 20 pacijenata više od broja kreveta, što se postiže dozvoljenim vikendima. U ustanovi praktično da i nema slobodnog kreveta, tako da prijemi predstavljaju objektivni problem, čime se na indirektan način ugrožavaju prava pacijenata.

Direktor je saopštio da ova Bolnica obavlja posao praktično za četiri ustanove koje bi trebalo posebno da postoje u državi i to:

- psihijatrijska bolnica, tj. liječenje psihijatrijskih pacijenata i briga o mentalnom zdravlju građana, što je osnovna djelatnost i dovoljan uslov za postojanje ove bolnice;
- „sudska bolnica”, jer stalno imaju od 60 do 80 pacijenta, navodeći da sudsko odjeljenje, koje broji svega 21 krevet treba da bude pri Zavodu za izvršenje krivičnih sankcija;
- socijalna ustanova, nešto između bolnice i doma starih, jer imaju preko 100 pacijenata koji bi trebalo da budu otpušteni kada bi imali gdje da odu i budu socijalno zbrinuti, jer je riječ o takozvanim „socijalnim slučajevima”.

- ustanova za liječenje zavisnika koja bi trebalo posebno da egzistira. Tu su oni koji se liječe dobrovoljno i prisilno.

Smatra da je neophodno izgraditi sudsku bolnicu i podsjetio je da je imao sastanak sa potpredsjednikom Vlade Crne Gore, ministrom pravde Duškom Markovićem koji je saopštio da se planirana izgradnja takve bolnice.

Direktor Bolnice je naveo da se suočavaju i sa brojnim finansijskim problemima, jer su 35.000 eura redovni mjesečni materijalni troškovi, a sama hrana je oko 25.000 eura, sudsko obezbeđenje je 4.000 eura, struja koju moraju redovno plaćati po reprogramu je oko 10.000 eura u zimskim mjesecima, tako da je sadašnja finansijska situacija teža od prošlogodišnje. Istakao je da im svakog mjeseca za osnovne potrebe nedostaje oko 10-15.000 eura, što dodatno otežava rad.

Saopštio je da se dodatna sredstva ne mogu obezbijediti ni iz evropskih fondova, jer oni ne nude sredstva za psihijatrijske bolnice, već razvijaju tzv. "komunalnu psihijatriju" u okviru koje funkcionišu manji centri mentalnog zdravlja, a pacijenti se prate i obilaze u kućnim uslovima i na terenu. U Ustanovi imaju preko 100 pacijenata koji bi mogli biti smješteni u domovima starih ili drugim ustanovama socijalnog tipa. Direktor je saopštio da obezbeđenje koje postoji samo na sudskom odjeljenju moraju sami da finansiraju, što stvara dodatno opterećenje za veoma skroman budžet Bolnice.

Zamolio je poslanike da prilikom učešća na sjednicama drugih odbora, posebno Odbora za zdravstvo, rad i socijalno staranje, a i na samom Plenumu, predstave viđenje objektivne situacije u ovoj ustanovi radi iznalaženja mogućnosti za njeno poboljšanje.

Direktor Bolnice je saopštio da imaju izuzetno kvalitetan stručni kadar sa 11 specijalista psihijataru/neuropsihijataru, šest ljekara na specijalizaciji iz psihijatrije, tri psihologa, tri socijalna radnika, dva defektologa, 79 medicinskih tehničara, kao i prateće nemedicinske službe, sa ukupno 150 zaposlenih koji uz maksimalne napore odolijevaju ogromnim obavezama i odgovornosti.

Predsjednik Odbora za ljudska prava i slobode dr Halil Duković je zahvalio na prijemu i saopštio da Odbor za ljudska prava i slobode u kontinuitetu vrši aktivnosti ovog tipa, radi praćenja stanja ljudskih prava lica smještenih u ustanovama. Mišljenja je da na rukovodećim pozicijama u zdravstvenim ustanovama treba da budu pravници ili ekonomisti i izrazio zadovoljstvo što je u Bolnici u Dobroti upravo takva situacija. Predsjednik je saopštio da su članovi Odbora detaljno upoznati sa stanjem u Ustanovi iz Izvještaja o stanju ljudskih prava u Specijalnoj bolnici, koja je Odboru prethodno dostavljena od Ministarstva zdravlja, na zahtjev, u skladu sa članom 68 Poslovnika Skupštine. Smatra zabrinjavajućim što u Bolnici boravi 60 pacijenata kojima je izrečena sudska mjera obaveznog psihijatrijskog liječenja, a Bolnicu dodatno opterećuje oko 100 pacijenata, tzv. socijalnih slučajeva. Nada se da će u budućem periodu biti bolje stanje, ne samo u ovoj, već i svim ostalim zdravstvenim ustanovama u Crnoj Gori.

Poslanica Ljerka Dragičević, osvrćući se na izlaganje Direktora Specijalne bolnice za psihijatriju da bi bilo dobro razvijati "komunalnu psihijatriju", upitala je na koji način bi se obezbijedila medicinska pomoć i podrška pacijentu i njegovoj porodici u takvim situacijama.

Direktor je saopštio da je u Trstu u decembru prošle godine upoznao njihov model "komunalne psihijatrije", jer su oni Zakonom još 1974. godine ukinuli psihijatrijsku bolnicu na predlog čuvenog dr Franka Bazalje. Sada funkcionišu preko manjih centara mentalnog zdravlja, pokrivajući, prateći i obilazeći pacijente u kućnim uslovima i na terenu. To dobro funkcioniše, imaju samo manji broj kreveta (do 12) u tim centrima ili par (3) kreveta u Urgentnom centru

Opšte bolnice. Ljekari koji su po regijama zaduženi za određene centre za mentalno zdravlje znaju sve o njihovim pacijentima, obilaze ih redovno, a u cijeli proces su uključeni socijalni radnici, psiholozi i medicinske sestre.

Obavijestio je da će oni od 23. do 25. marta 2015. godine boraviti u Kotoru i održaće seminar zaposlenima u Bolnici kako bi ih upoznali sa njihovim iskustvima. Direktor smatra da je to jedina budućnost i za psihijatriju u Crnoj Gori, ali će trebati više vremena da se ovo prihvati i realizuje u našem zdravstvenom sistemu.

Zamjenica predsjednika Odbora za ljudska prava i slobode dr Ljiljana Đurašković je upitala Direktora šta im je u ovom trenutku najpotrebnije i da li među zaposlenima imaju dječijeg neuropsihijatra.

Direktor je saopštio da bi najbitnije bilo riješiti problem sudskih zatvorenika, ali da je obaviješten da je u ovom trenutku prioritet izgradnja novog zatvora u Bijelom Polju. Takođe, dodao je da bi važno bilo riješiti i "socijalne slučajeve" koji su godinama smješteni u ovoj Bolnici, a nije im neophodno psihijatrijsko liječenje. Upoznao je predstavnike nadležnih državnih organa sa tim problemima, naišao na njihovo razumijevanje, ali nijesu preduzete konkretne aktivnosti i mjere da se problemi riješe. Mišljenja je da bi Ministarstvo rada i socijalnog staranja moglo dijelom da participira u plaćanju troškova za socijalne slučajeve koji borave u Domu dugi niz godina.

Direktor je saopštio da je u saznanju da su u Podgorici odobrene nekolike specijalizacije za dječiju psihijatriju, a jedan od Zaključaka koje je dao u Izvještaju o radu bio je da je neophodno razvijati dječiju psihijatriju i u centrima za mentalno zdravlje koji bi u budućnosti trebalo da prerastu u centre komunalne psihijatrije.

Pomoćnica ministra za ljudska i manjinska prava Blanka Radošević- Marović je ukazala da zaista veliki problem predstavlja sudsko odjeljenje u kojem borave ili su boravili i višestruke ubice i počinioци najtežih krivičnih djela, a za čije obezbjeđenje Bolnica mora sama da izdvaja sredstva. Upitala je koliko je osuđenika sa izrečenom mjerom obaveznog psihijatrijskog liječenja trenutno u bolnici.

Pomoćnik direktora za medicinska pitanja Jovo Đedović je saopštio da je trenutno u Bolnici 56 pacijenata sa izrečenom mjerom obaveznog psihijatrijskog liječenja, na sudskom odjeljenju je 21, koliki je i kapacitet, a sa najtežim krivičnim djelima, ubistvo ili pokušaj ubistva, ih je preko 50% na sudskom odjeljenju. Desetak hronično sudskih pacijenata je na hroničnim odjeljenjima, dio čak i na akutnim odjeljenjima. Pored toga postoje pacijenti sa drugom vrstom mjera bezbjednosti, a to je mjera bezbjednosti liječenja narkomana i alkoholičara. Sada postoji 12 kreveta za alkoholizam i devet za narkomaniju. Obično imaju 4-5 pacijenata sa mjerom obaveznog liječenja narkomana. Kako je broj ovih lica u Crnoj Gori mnogo veći, a krivična djela koja počinjavaju pacijenti iz obje grupe veoma česta, pritisak sudova je veoma veliki i oni ne mogu da prime sve. Jedini način na koji sada mogu da postupaju jeste da, po instrukcijama Ministarstva zdravlja, formiraju listu čekanja. Kada se nekom odredi mjera bezbjednosti, on se stavlja na listu čekanja i u najvećem broju slučajeva čekanje se sprovodi u ZIKS-u, a nakon određenog vremena lice se upućuje kod njih.

Tamara Milić, savjetnica za inkluzivno obrazovanje u Ministarstvu prosvjete je upitala da li u liječenju korisnika psihoaktivnih supstanci imaju saradnju sa Javnom ustanovom za resocijalizaciju i rehabilitaciju korisnika psihoaktivnih supstanci "Kakaricka gora".

Jovo Đedović je odgovorio da pacijente šalju u tu Ustanovu kada postoji dobra volja od strane pacijenta da se liječi tamo. Problem je što "Kakaricka gora" ne koristi psiho-farmako terapiju, nego instistiraju da se pacijent liječi bez lijekova, a zavisnici često imaju problem zbog

prisustva nekih drugih oboljenja, a nerijetko su to i teški duševni poremećaji. U tim situacijama, nelogično je pacijente liječiti bez ikakve terapije. Saopštio je da je poslednjih nekoliko takvih slučajeva i u “Kakarickoj gori” liječeno uz primjenu medikamenata.

Direktor je dodao da Javna ustanova za resocijalizaciju i rehabilitaciju korisnika psihoaktivnih supstanci “Kakaricka gora” nije u sistemu javnog zdravstva, već na nivou lokalne samouprave i ne finansira se iz državnog budžeta, već od sredstava Glavnog grada.

Sekretar Odbora za ljudska prava i slobode Slava Burić se interesovala za realizaciju Preporuke Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore u vezi sa boravkom lica na sudskom odjeljenju dugi niz godina, upitala je da li je moguće da su oni tu smješteni i po 20-30 godina i na koji način se može riješiti taj veliki problem.

Pomoćnik direktora Jovo Đedović je ukazao na slučaj u Americi kada su takve pacijente pustili, pa je jedna trećina završila u zatvoru, druga trećina kao beskućnici, a ostatak nastavio da živi koliko je moguće normalno.

Na pitanje zamjenice predsjednika Odbora za ljudska prava i slobode dr Ljiljane Đurašković kakva je saradnja sa porodicom pacijenata, direktor Čabarkapa je odgovorio da se saradnja razlikuje od slučaja do slučaja.

Nakon razgovora, članovi Odbora za ljudska prava i slobode su obišli odjeljenja Specijalne bolnice za psihijatriju.

Ocijenjeno je da je potrebna volja i sinhronizovana akcija svih subjekata vlasti i cijelog društva da bi se stanje sistemski poboljšalo i unaprijedila i reformisala psihijatrijska djelatost na savremenim i humanim principima.

SEKRETAR ODBORA

Slava Burić

PREDSJEDNIK ODBORA

dr Halil Duković